

DOM

Afsagt den 2. maj 2018 af Skifteretten i Aarhus

BS SKSd-1305/2017

Arving 1 (A1)

(advokat Birgitte Sølvkær Olesen ved Advokatfuldmægtig)

mod

Arving 2

og

Arving 3

og

Arving 4

(advokat Lars Broni)

Sagens baggrund og parternes påstande

Afdøde afgik ved døden den 2. juni 2016 om aftenen. Han havde i mere end 25 år samlevet med sagsøgeren, A1, og havde 3 særbørn, de sagsøgte Arving 2, Arving 3 og Arving 4. Tidligere på dagen den 2. juni 2016 havde Afdøde underskrevet et nødtestamente, nedskrevet af advokat Kristian Ravn-Petersen, der efter anmodning fra A1, havde indfundet sig i Afdødes og A1's hjem. Advokaten medunderskrev ikke testamentet, som heller ikke blev underskrevet af andre vidner.

Testamentet indeholdt en bestemmelse om, at A1 skulle arve på lige fod med Afdødes børn, dvs. en fjerdedel.

Boet efter Afdøde behandles som bobestyrerbo, og under boets behandling har Arving 2, Arving 3 og Arving 4 bestridt, at testamentet, der hverken er oprettet for notar eller testamensvidner, kan danne grundlag for skiftet.

Ved stævning af 1. august 2017 indbragte A1 spørgsmålet om nødtestamentets gyldighed for skifteretten.

A1 har påstået, at Arving 2, Arving 3 og Arving 4 skal anerkende, at det af Afdøde

udfærdigede testamente, dateret 3. juni 2016, lægges til grund ved skiftet efter [Afdøde].

[Arving 2], [Arving 3] og [Arving 4] har påstået frifindelse.

Sagens oplysninger

I det håndskrevne testamente står der:

NØDTESTAMENTE

Jeg [Afdøde], cpr. nr. 100138- , boende [Adresse], [By] erklærer følgende:

Ved min død skal min samleverske, [A1], 141153- , ligestilles med mine 3 børn, således at de hver især arver ¼ af arven efter mig.

Derudover skal [A1] have ret til at bebo ejendommen i 6 måneder efter min død mod til boet at betale leje, svarende til de løbende forbrugsudgifter, dvs el, vand og varme.

[By], d. 03.06.2016
[Afdøde] (sign.)

Det er ubestridt, at det er advokat Kristian Ravn-Petersen, der i hånden har skrevet testamentet. Der er også enighed om, at testamentet ved en fejl blev dateret 3. juni 2016, idet testamentet blev oprettet og underskrevet den 2. juni 2016 om formiddagen.

Det er oplyst, at advokat Kristian Ravn-Petersen om formiddagen den 2. juni 2016 indfandt sig på [Afdøde] og [A1's] bopæl, [Adresse] i [By]. [Afdøde] var senge-
liggende og var lige blevet tilset af en sygeplejerske. Efter oprettelsen af testamentet tog advokat Ravn-Petersen tilbage til sit kontor, hvorfra han samme dag kl. 12.44 sendte en mail til [Afdøde]. Mailen var vedhæftet et brev og et udkast til et vidnetestamente, der med visse præciseringer og tilføjelser svarede til nødtestamentet.

Det fremgår endvidere af sagen, at [Afdøde] i 2015 fik konstateret kræft, som han blev helbredt for. I foråret 2016 fik han det på ny dårligere, og i slutningen af maj 2016 syntes det at stå klart, at hans levetid var begrænset. Den 2. juni fik han næseblod, og der blev rekvideret en ambulance. Først kl. 14 blev [Afdøde] kørt på sygehuset, hvor det lykkedes at få standset blødningen, og [Afdøde]

blev kørt hjem omkring kl. 17. Senere på dagen, omkring kl. 21.45, døde **Afdøde**. Hans bo blev den 29. juni 2016 udleveret til advokat Lars Grøngaard til bobestyrerbehandling.

Under bobehandlingen var der tvist om arveforholdene. Advokat Lars Broni, der repræsenterede de 3 særbørn, fremsatte den 10. maj 2017 et forligsforslag, som ikke blev accepteret. Ved stævning af 1. august 2017 indbragte **A1** spørgsmålet om testamentets gyldighed for skifteretten.

Under hovedforhandlingen er der afgivet forklaring af **A1**, **Arving 2**, **Person 1**, advokat Kristian Ravn-Petersen, sygeplejerske **Person 1**, social- og sundhedshjælper **Person 2** og læge **Person 3**.

A1 har blandt andet forklaret, at hun lærte **Afdøde** at kende i 1984. De flyttede sammen og har boet sammen siden. De har levet sammen som alle andre ægtefæller og omtalte hinanden som sådanne. Der var en aldersforskel mellem dem på 16 år. De har haft hver deres arbejde. Hun har fra ejendommen i **By** drevet en mindre tøjbutik med salg af også andre varer. Hun har været fuldtidsbeskæftiget hermed. Hun har omsat for over 2 mio. kr. årligt. Hun fik i 1999 udbetalt en erstatning på 750.00 kr., som er indgået i den fælles husførelse. Hun har været nødt til at afvikle sin forretning – med tab – og er fraflyttet ejendommen, som er solgt til en nabo. Hun har haft et godt forhold til **Afdødes** døtre, men det gode forhold sluttede, da døtrene fik at vide, at deres far havde oprettet testamente.

Afdøde fik konstateret tarmkræft i 2015. Han blev opereret og fik kemo med store bivirkninger. I februar/marts måned 2016 blev han raskmeldt, men allerede i april blev han dårligere. Læge slog det lidt hen, men en scanning i maj måned viste, at kæften havde bredt sig til lever og lunger. Hun har været med til stort set alle behandlinger og samtaler på sygehuset. **Afdøde** havde ikke tillid til sin læge. Den sidste uge før **Afdøde** døde var præget af hans vrede og afmagt. Han var ked af det. Han blev tilbudt behandling for gulsot. Hun var ikke med **Afdøde** på sygehuset i den anledning, da **Afdøde** var enig i, at hun skulle se til sin ligeledes kræftsyge søster. **Afdøde** på var det tidspunkt selvhjulpen og ikke sengeliggende. Hun kom tilbage fra søsteren onsdag i den uge, hvor **Afdøde** døde. Han var helt forandret, lå i en hospitalsseng og ville intet have. Den 2. juni fandt hun **Afdøde** blodig i sin seng. Hun forsøgte at standse hans næseblødning. Omkring kl. 8 kom hjemmeplejen og de fik **Afdøde** vasket og soigneret. Hjemmeplejen havde meget travlt på grund af en konkurs dagen før. Da advokat Ravn-Petersen kom ved 10 tiden, lå **Afdøde** pænt i sin seng. Da han var gået, begyndte blodet at sive. Hun tog noget gaze ud, men det medførte, at blodet løb tilbage og **Afdøde** hostede og kunne ikke sige noget. Hun ringede til læge, som foreslog,

at **Afdøde** kom på skadestuen. En ambulance kunne dog først komme kl. 14.00. Hun underrettede døtrene, som kom kort tid efter. Da **Arving 3** kom, sagde **Afdøde** til hende, at ”det er klaret”. Døtrene tog med **Afdøde** på hospitalet, mens hun foretog indkøb af de ting, som en sygeplejerske, der var kommet kl. 13.30 havde fortalt, at de havde brug for. Kl. 17 kom **Afdøde** tilbage. Der kom også en sygeplejerske. Da **Afdøde** havde smerter, fik han en indsprøjtning og faldt i dyb søvn.

Hun har talt med **Afdøde** mange gange om testamente. **Afdøde** sagde, at hun ikke skulle bekymre sig, der skulle nok blive sørget for hende. **Afdøde** var trods aldersforskellen overbevist om, at han ville overleve hende, og han fandt det ubehageligt at tale om døden. Da **Afdøde** fik at vide, at han var uhelbredelig syg talte de igen om emnet. **Afdøde** sagde, at hun kunne ringe til en advokat. Hun kontaktede et advokatkontor, hvor hun talte med en sekretær, der sagde, at hun bare kunne ringe. Hun ringede til advokaten om tirsdagen, da **Afdøde** havde sagt, at det var nu. Det var en helt tilfældigt valgt advokat. Hun aftalte et møde om torsdagen. Da advokaten kom, var plejepersonalet ved at gå. Hun hørte, at advokaten spurgte til **Afdøde**, og at han fik at vide, at **Afdøde** kunne lave testamente, men at det skulle gå stærkt. Hun var til stede i samme rum, som **Afdøde** og advokaten, men blandede sig ikke. Advokaten opstillede nogle løsningsmuligheder, som **Afdøde** sagde ja eller nej til. Da advokaten var færdig, sagde han, at **Afdøde** var helt klar til at lave testamente, og at nødtestamentet havde gyldighed i 90 dage. Hun kunne derfor tage det roligt. Hun havde ansatte i sin butik, men de mødte først ind kl. 14. **Afdøde** døde roligt kl. 21.45. Næste dag fortalte hun døtrene om testamentet. Det var ikke en nyhed, da **Arving 3** allerede vidste, at der var oprettet et. Døtrene reagerede helt uventet og blev rasende på hende. Hun følte sig helt overfaldet af døtrene og brød sammen.

Det er rigtigt, at hun ca. 14 dage før **Afdøde** døde havde friet til ham. Det syntes han ikke, at de skulle gøre, men han sagde, at der skulle sørges for hende, dvs. med et testamente. Det har ligget i luften, at testamentet skulle gå ud på, at hun skulle have en fjerdedel. Det var **Afdødes** beslutning, at der skulle ringes til advokaten.

Hun skulle forlade gården den 2. december og skulle have afviklet butikken forinden. Hun havde tidligere truffet beslutning om afvikling, da hun fik at vide, at **Afdøde** var uhelbredelig syg. Men hun fik ikke tid til en rolig afvikling uden tab.

Arving 2 har blandt andet forklaret, at hun har haft et godt, men aldrig tæt forhold til **A1**, som havde meget travlt med sin butik. De var altid velkomne hos deres far, men det var sjældent, at de blev inviterede. Da hun flyttede til Aarhus, kom faren uopfordret på besøg. Det var vigtigt

for ham, at alle søskende blev behandlet ens. Hun har på et tidspunkt spurgt faren om et lån på 300.000 kr. til etablering af et galleri. Hun fik lånet, men først efter at faren havde talt med hendes søskende. Hun har haft et fortroligt forhold til faren, men om de store ting. Der har været talt om testamente i 30 år. Spørgsmålet blev bragt op jævnlige. Det, der var på tale, var, at de alle 4 skulle dele lige. Faren har senere givet udtryk for, at de ikke skulle giftes, og at der ikke skulle skrives testamente. I forbindelse med en planlagt undersøgelse af faren på hospitalet den 23 – 24. maj 2016 fortalte **A1**, at hun gerne ville giftes, men at det ville faren ikke. Hun bad **A1** tale med faren om det. Hun talte med faren om det, og han var godt klar over, at **A1** gerne ville giftes, men det ville han ikke. **A1** skulle ikke have gården. Om søndagen før faren døde om torsdagen, kunne faren ikke huske, hvor undersøgelsen om mandagen skulle finde sted. Han kunne heller ikke tale i hele sætninger. Om tirsdagen kontaktede hun farens læge, der kom ud. Faren kunne ikke kommunikere med lægen. Hun måtte gentage alt. Om onsdagen måtte hun rekvirere en hospitalsseng. Faren var meget konfus. Om torsdagen var læge på besøg. Hendes far kunne se, at det var lægen, men han kunne ikke kommunikere med ham. En tilkaldt ambulance skulle komme kl. 12. Da hun kom, spurgte hun faren, om han ville på sygehuset. Hun blev ikke klar over hans holdning. Faren talte ikke om testamente. Hendes svigersøn skulle have nogle af farens våben, og faren var meget opmærksom på, at **A1** ikke fik koden til våbenskabet.

Advokat Kristian Ravn-Petersen har blandt andet forklaret, at hans første kontakt med **A1** var i april måned, hvor hun ringede til kontoret. Det er muligt, at han har talt med hende ved den lejlighed. Han har ikke lavet en sag på det. Aftalen om mødet på bopælen er indgået på et senere tidspunkt. Der er på sagen et notat om, at **Afdøde** havde lever- og lungekræft og var begyndt at blive gul. Han kom den 2. juni til **Afdødes** bopæl. Aftalen om mødet var indgået om tirsdagen. Han havde ikke overvejet at tage noter eller vidner med. Da han kom, var der sundhedspersonale til stede, og han måtte vente, indtil de var færdige med **Afdøde**. Han spurgte en sundhedsperson, om **Afdøde** var klar nok til at skrive testamente og svarede, at det var han, men det skulle gå stærkt. Da han kom ind talte han først med **A1** og senere med **Afdøde**. Han var svækket og ikke i stand til at formulere lange sætninger. Han vidste, at et testamente var nødvendigt. **Afdøde** bekræftede, at han ønskede at sikre sin samlever. Vidnet spurgte, om det skulle ske ved en ordning, hvor **A1** blev begunstiget mest muligt. Det svarede **Afdøde** nej til. Vidnet foreslog herefter en ordning, hvorefter **A1** skulle dele lige med de 3 børn. Den løsning svarede **Afdøde** ja til. De har sikkert talt om beboelsesretten, der hang sammen med, at **A1** drev en butik fra en af ejendommens udbygninger. **A1** var til stede, men supplerede ikke. **Afdøde** gav ikke lange svar, han nærmest gryntede sine ja'er og nej'er. **Afdøde** boe-

de ud til en markvej. Han vurderede, at det var vigtigt at få noget skrevet ned hurtigst muligt. Der kunne ikke ventes på at få tilkaldt vidner, og derfor var et nødtestamente løsningen. Testamentet skulle så suppleres op med et egentligt vidnetestamente. Han skyndte sig hjem til kontoret og fik skrevet og sendt vidnetestamentet. Han har nok forladt **Afdødes** ejendom kl. 9.30 eller 9.45. Han blev opmærksom på dateringsfejlen, men valgte ikke at gøre noget ved den. Inden han gik, talte han kort med **A1** og gav udtryk for, at nødtestamentet med dets gyldighed på 3 måneder burde suppleres med et rigtigt vidnetestamente. Han havde fået cpr. numrene af **A1**.

I det vidnetestamente, han oprettede, er der ting, der ikke var drøftet med **Afdøde**. Han har således ikke drøftet situationen, hvor en af arvingerne skulle dø før **Afdøde**. Testamentet er på det punkt udtryk for en standardløsning.

Person 1 har bændt andet forklaret, at hun var på **Afdødes** ejendom den 2. juni. Det var første gang, hun var der. Hun kan huske, at hun havde fået at vide, at **Afdøde** var alvorlig syg. Hun kan ikke huske, om der var tale om et planlagt eller akut besøg. Hun talte med borgerens samlever, **A1**. Hun kan ikke specifikt huske, hvad hun foretog sig under besøget. Hun mener at kunne huske, at borgeren var med i det, hun foretog med ham. Hun kan ikke huske, om hun har givet borgeren medicin. Hun mødte en advokat, og har genkendt forrige vidne. Han skulle lave et testamente. Hun tænkte, at det skulle gå stærkt. Hun var på vej væk, da advokaten kom. Advokaten blev bedt om at vente, indtil hun var færdig. Hun kan ikke huske med sikkerhed, om advokaten spurgte, om borgeren var i stand til at skrive testamente. Det var hendes faglige vurdering, at det skulle gå stærkt. Hun beskæftiger sig meget med terminale patienter, og det kom ikke bag på hende, at borgeren ikke var i live den følgende dag. Hun ville - hvis hun var blevet spurgt - ikke have haft lyst til at være testamentsvidne. Hun ville have svært ved at vurdere habiliteten.

Person 2 har blandt andet forklaret, at hun er social- og sundhedshjælper. Hun var på sin vagt forbi **Afdøde** natten til den 2. juni. Hun havde fået at vide, at hun skulle ud til en terminal. Hun har kendt **Afdøde** i mange år, idet hendes far var gode venner med **Afdøde**. Hun var kortvarigt inde hos **Afdøde**, som genkendte hende, nævnte hendes navn og spurgte til, hvordan familien havde det. **Afdøde** havde ikke svært ved at kommunikere med andre. Hun havde også været forbi **Afdøde** om eftermiddagen. Der var han ikke så kontaktbar, men bekræftede at det var i orden, at hun kom forbi senere.

Læge Person 3 har blandt andet forklaret, at **Afdøde** har været en af hans patienter i den praksis, han deler med flere andre. Han har set **Afdøde** i marts, i begyndelsen af marts, 17. maj, hvor han blev henvist og to gange den 1. juni. Der har været tale om et kort, men alvorligt sygdomsforløb. Der

har ikke været ordineret ret meget medicin. Den 17. maj var han blevet gul og blev henvist til scanning. Den 1. juni så han [Afdøde] omkring middagstid på et hjemmebesøg. [Afdøde] var blevet noget dårligere. Der skulle ikke laves mere. [Afdøde] var terminal og klar over, at han var alvorlig syg. Han var fraværende og havde svært ved at forstå, hvad han sagde. [Afdøde] kunne kun svare med enstavelsesord. Det andet besøg var akut ved 16-tiden. [Afdøde] var kommet i en hospitalsseng. Han benægtede smerter og fik intet smertestillende. Vidnet var i tvivl om, hvor meget han forstod af det, der foregik omkring ham

Parternes synspunkter (procedure)

[A1] har gjort gældende, at nødtestamentet, dateret 3. juni 2016, men oprettet den 2. juni 2016, er et gyldigt nødtestamente, jf. arvelovens § 65. [Afdøde] var som følge af sin tilstand forhindret i at benytte de ordinære testamentsformer, i hvilken forbindelse det må tages i betragtning, at [Afdøde] afgik ved døden senere samme dag. Næseblødningen var begyndt allerede om morgenen, men var blevet standset, da advokat Ravn-Petersen ankom til bopælen. Blødningen tog til efter underskrivelsen af nødtestamentet, hvorefter [A1] ringede til [Afdødes] læge og fik ham kørt på sygehuset. På grund af sin fysiske tilstand var [Afdøde] ikke i stand til den 2. juni at få oprettet et testamente i de ordinære former, og blev det heller ikke senere på dagen. Der var ikke, da testamentet blev underskrevet, andre til stede på bopælen end [A1] og advokaten, og der var ikke tidsmæssige muligheder for at tilkalde uvillige vidner. Efter den besked, som Rav-Petersen havde fået af den sygeplejerske, der var i hjemmet, da han ankom til det, stod det klart, at testamentsoprettelsen hastede, men at [Afdøde] på den anden side var i stand til at oprette testamente. Ravn-Petersen udarbejdede umiddelbart efter at han var kommet tilbage til sit kontor et vidnetestamente, som samme dag blev fremsendt til [Afdøde] og [A1]. Testamentsoprettelsen er sket uden indblanding fra [A1], og der kan ikke sættes spørgsmålstegn ved, at testamentet er udtryk for [Afdødes] sidste vilje. [Afdødes] helbredsmæssige problemer var forankret i fysiske forhold, men hans mentale evner var ikke svækkede. [Afdøde] var således fuldt ud testamentshabil.

[Arving 2], [Arving 3] og [Arving 4] har gjort gældende, at betingelserne i arvelovens § 65 for oprettelse af et nødtestamente har ikke været opfyldt. [Afdøde] var ikke forhindret i at oprette et ordinært testamente, herunder et vidnetestamente. Advokat Ravn-Petersen kunne have fungeret som vidne sammen med f.eks. den sygeplejerske, der var på ejendommen, da Ravn-Petersen ankom. Det er ikke oplyst, at det ikke har været muligt at tilkalde notaren, og det har i al fald været muligt at tilkalde et eller to vidner. Nødtestamentet, der ikke opfylder form-

forskrifterne i arvelovens § 63 og 64, kan derfor ikke lægges til grund for skiftet. Det er i sig selv uden betydning, om nødtestamentet var udtryk for **Afdødes** ønske, men der er intet, der støtter, at **Afdøde** faktisk ønskede, at **A1** skulle arve ham i konkurrence med hans egne børn.

Skifterettens resultat og begrundelse

Efter arvelovens § 65 kan den, der på grund af sygdom eller andet nødstilfælde er forhindret i at oprette testamente i overensstemmelsen med formforskrifterne i arvelovens § 63 og § 64 oprette et nødtestamente ”på en hvilken som helst måde”.

Det må lægges til grund for afgørelsen, at **A1** med advokat Kristian Ravn-Petersens kontor nogle få dage forinden havde aftalt, at advokaten skulle give møde på bopælen den 2. juni 2016 om morgenen. Det må videre lægges til grund, at advokaten ikke inden han ankom til bopælen havde fået indtryk af, at testamentsoprettelsen var presserende på grund af **Afdødes** sygdom, men at advokaten, da han kom frem, af den tilstedeværende sygeplejerske fik at vide, at **Afdøde** var i stand til at oprette testamente, men at det hastede. Det er derfor godtgjort, at **Afdøde** på dette tidspunkt på grund af sygdom ikke var i stand til at indfinde sig på et notarkontor, og at han på bopælen, hvor der ikke var andre tilstede end advokaten, som kunne optræde som testamentsvidne, og hvor der heller ingen mulighed var for inden for kort tid at tilkalde et yderligere vidne, heller ikke havde mulighed for at oprette et vidnetestamente. **Afdøde** har derfor ikke på dette tidspunkt været i stand til at oprette et vidne- eller notartestamente. Der har således foreligget en sådan nødstituation, at betingelserne for at oprette nødtestamentet var opfyldt.

Der er ikke grundlag for at anlægge en udvidende fortolkning af arvelovens § 65 med hensyn til betingelserne for oprettelse af et nødtestamente, men der kan ikke bortses fra, at det ved vurderingen af dispositionens forsvarlighed kan tages i betragtning, at én advokat i andre sammenhænge kan erstatte to vidner.

Der er heller ikke grundlag for at antage, at **Afdøde** på tidspunktet for oprettelsen af nødtestamentet ikke har været i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente. Det kan herved tages i betragtning, at testamentet efter sit indhold er udtryk for en afvejning på den ene side af hensynet til **A1**, som i mange år havde levet sammen med **Afdøde** i et ægteskabslignende forhold, og på den anden side **Afdødes** særbørn, at denne afvejning på ingen måde forekommer urimelig og også svarer til den ordning, som **A1** og **Afdøde** – efter

A1's forklaring – tidligere havde drøftet.

A1's påstand tages derfor til følge som anført nedenfor.

A1 har fri proces. Efter sagens udfald skal Arving 2, Arving 3 og Arving 4 betale sagsomkostninger til det offentlige. Efter sagens forløb og sagens værdi, der kun skønsmæssigt lader sig fastslå, fastsættes omkostningsbeløbet til 30.000 kr.

Thi kendes for ret:

De sagsøgte, Arving 2, Arving 3 og Arving 4 skal anerkende, at det af Afdøde den 2. juni 2016 udfærdigede nødtestamente, dateret 3. juni 2016, lægges til grund ved skiftet efter Afdøde.

Inden 14 dage skal de sagsøgte i sagsomkostninger til statskassen betale 30.000 kr.

Omkostningsbeløbet forrentes som anført i rentelovens § 8 a.

Dommer